

TANMENET A 9. ÉVFOLYAMOK SZÁMÁRA

Óraszám	Tananyag	Tevékenységi formák
1-3.	<p>KÖNYVTÁRISMERET, KÖNYVTÁRHASZNÁLAT</p> <p>A katalógus, a katalóguscédula, internetes katalógusok. Az interneten való tájékozódás. Különbéle digitális szövegkiadások. Tájékozódás könyvtárak honlapjain. Ismeretközlő művek (pl. kézikönyvek, lexikonok, szótárak). Az idézés szabályai, a bibliográfia készítése.</p>	<p>Idézés és bibliográfia készítése szövegértési feladattal. Ismerkedés könyvtárak honlapjaival önálló munka keretében, a szerzett ismeretek kicserélése kooperatív tevékenységgel. Önálló keresés az interneten megadott témában – a keresőprogramok használatával. Szakirodalom önálló gyűjtése adott témához a tanult lehetőségek felhasználásával. Az interneten található anyagok használhatóságának értékelése megadott szempontok alapján. Önálló keresés az iskolai könyvtárban megadott témában.</p>

<p>4-6.</p>	<p>EMBER ÉS NYELV</p> <p>A nyelv A jel. A nyelv mint jel- és szabályrendszer. A rendszermondat.</p> <p>Nyelvi jel értékű szóelemek</p>	<p>A nyelv fogalmának tisztázása kooperatív tananyag-feldolgozással; a nyelvnek mint jel- és szabályrendszernek a vizsgálata. A jel fogalmának kialakítása. Különböző jelek értelmezése feladatokon keresztül. Feleletterv alapján önálló szövegalkotás gyakorlása.</p> <p>A nyelvi jelek felismertetése ismétlés és gyakorlatok segítségével – egyéni és kooperatív munkával.</p> <p>A rendszermondatnak mint a nyelv szabályai szerint megalkotott mondatnak a tisztázása szólások segítségével.</p> <p>Kapcsolatteremtés a magyar és a tanult idegen nyelv között példák segítségével.</p> <p>A hangzóváltó tőtípus helyesírása csoportmunkával.</p> <p>A szófajok jellegzetességeinek felismertetése játékos formában.</p>
<p>7-8.</p>	<p>A beszéd A beszéd fogalma. A szövegmondat mint a beszéd egysége.</p>	<p>A beszéd és a nyelv elkülönítése a kettő összehasonlításának segítségével, kooperatív tananyag-feldolgozással.</p> <p>A nyelvtanilag hiányos szerkezetek felismertetése köznyelvi és költői példákkal.</p>

<p>A jelentés mint a jel használhatóságának szabálya. A többletjelentés (konnotatív jelentés). A befogadó szerepe a konnotatív jelentés feltárásában. Az értelmezés mint jelentésadó, aktív szerep. A nézőpontok különbözőségéből adódó értelmezéskülönbségek.</p> <p>A hangalak és a jelentés viszonya</p> <p>A szavak jelentésének szerkezete, jelentéselemek; a hangalak és jelentés viszonya (egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú szavak). A jelentésátvitel lehetőségei a többjelentésű szavak kialakulásában. Az állandósult szókapcsolatok jelentése. Szólások, szóláshasonlatok, közmondások. A szó szerinti, az átvitt értelem és a mögöttes tartalom.</p>	<p>A többletjelentés fogalmának szemléltetése versidézetekkel. <i>A Magyar szinonimaszótár</i> használatának gyakorlása. A szinonimák keresése kooperatív munkával, használatbeli kötöttségeik felismertetése feladatokon keresztül. <i>A Magyar értelmező kéziszótár</i> használatára vonatkozó tudnivalók megismerése szövegértési feladat segítségével.</p> <p>Többjelentésű és azonos alakú szavak gyűjtése kooperatív munkával. Az azonosalakúságon és több jelentésen alapuló humoros feladatok megoldása. Szólások jelentésének értelmezése gyűjtőmunka és közös feldolgozás segítségével. A jelentés és a helyesírás összefüggésének felismertetése szemléltetés és gyűjtőmunka segítségével.</p> <p>Az eddig tanultak átisméltése teszt segítségével.</p>
--	--

<p>13–15.</p>	<p>KOMMUNIKÁCIÓ A kommunikáció fogalma, tényezői A kommunikáció tényezői. (Feladó, vevő, üzenet, kód, kontextus, kontaktus.) A kommunikáció funkciói. A kommunikáció zavarai.</p> <p>Az állatok és az emberek kommunikációjának különbségei</p> <p>A kommunikáció funkcióinak és a mondatok modalitásának összefüggése</p> <p>Az ábrázoló, érzelemki-fejező és felhívó funkció összefüggése a mondatok (kijelentő, felkiáltó, óhajtó, felszólító és kérdő) modalitásával. A modalitás szerepe a mondotakhoz való viszonyulásban. A humor kommunikációs funkciója.</p> <p>A mindennapi élethelyzetek kommunikációs szituációi.</p>	<p>Az olvasmány önálló feldolgozása igaz-hamis állítások és Jakobson kommunikációmodellje segítségével. A kommunikációval kapcsolatos feladatok megoldása kooperatív munkával.</p> <p>Önálló szövegfeldolgozás során az emberi és az állati kommunikáció különbségeinek összegyűjtése. Tájékozódás önálló munkával a témával kapcsolatban a könyvtárban vagy az interneten.</p> <p>Kooperatív tananyag-feldolgozás után önálló munkával a tanultak alkalmazása feladatban. Az állatok kommunikációjával kapcsolatos ismeretek bővítése szövegértési feladat segítségével.</p>
---------------	---	--

	<p>A nem verbális kommunikáció</p> <p>A nem verbális kommunikálás lehetőségei – öröklött és mesterséges nonverbális jelek. A térközsabályozás.</p> <p>A mondatfonetikai eszközök és a szórend</p> <p>A viselkedésed is beszél</p>	<p>Nonverbális jelek értelmezése képek segítségével – kooperatív csoportokban. Szólások gyűjtése a nonverbális kommunikációval kapcsolatban – önálló munkával.</p> <p>A mondatfonetikai eszközök gyakorlása feladatok segítségével.</p> <p>Az illemszabályok betartásának jelentősége – frontális megbeszéléssel. Mindennapi szituációk megoldása csoportokban. Vita régi és újabban kialakult viselkedésnormákról, például irodalmi szemelvények kapcsán.</p>
16.	Összefoglalás	Az eddig megtanult anyag ismétlése, megszilárdítása feladatok segítségével.
17.	Számonkérés	

	<p>A nyelvjárások és a nemzeti nyelv</p> <p>A nyelvjárásokat egységesítő és elkülönítő tényezők. A nemzeti nyelvek kialakulása Európa más országai- ban és Magyarországon.</p> <p>A mai magyar nyelvjárások</p> <p>Hangtani, alaktani, mondat- tani és szóképzéstan- i eltérések a nyelvjárások között.</p>	<p>Kooperatív tananyag-feldolgozás. A történelmi és földrajzi ismeretek birtokában a nyelvjárásokat egységesítő és elkülönítő tényezők összegyűjtése csoportmunkával. Ismertető készítése a Magyar Tudós Társaságról az internet segítségével.</p> <p>Nyelvjárás- szavak és szövegek elemzése önállóan és kooperatív munkával. A palóc nyelvjárás jellegzetességeinek önálló kiválogatása a lecke alapján. A földrajzi nevek és a belőlük képzett melléknevek helyesírásának gyakorlása. Ismerkedés a <i>tájszótárral</i> feladat megoldása közben.</p> <p>A lecke önálló feldolgozása a 2. feladat alapján. Kooperatív munka: a kisebbségi nyelvhasználatot segítő, valamint gátló tényezők kiegészítése és rangsorolása.</p>
--	---	--

	<p>A kisebbségi nyelvhasználat</p> <p>A kisebbség fogalma. A Magyarországon élő kisebbségek. Magyarok kisebbségben.</p> <p>Nyelvünk helyzete a határon túl.</p>	<p>A határainkon túl élő magyarok nyelvhasználatának jellegzetességei a tanulók gyűjtőmunkája alapján.</p>
25.	Összefoglalás	Az anyagrészt összefoglalása feladatok és teszt segítségével.
26.	Számonkérés	

<p>27-29.</p>	<p>A NYELVEK SOKFÉLESÉGE</p> <p>A nyelvek száma és osztályozása. Nehézségek a nyelvek számának megállapításakor. A nyelvek tipizálása. A nyelvek közötti különbségek.</p> <p>A nyelvek eredet szerinti osztályozása A proto- és az indoeurópai nyelvcsalád. Az alapnyelv felbomlásának magyarzatai. A belső rekonstrukció.</p> <p>A magyar nyelv rokonai Az uráli és a finnugor nyelvcsalád. A nyelvi rokonság bizonyítékai.</p>	<p>Tájékozódás az interneten a nyelvek számát illetően - önálló munkával. A szerzett ismeretek kicserélése. A mondatfonetikai eszközök használatának gyakorlása a nyelvtípusokkal kapcsolatos szöveg segítségével - megismerkedés a nyelvtípusokkal. A jelek alkalmazásának eltérő lehetőségei az egyes nyelvekben - kooperatív gyűjtőmunkával. Az alaktani ismeretek felelevenítése a magyar agglutináló nyelv voltának szemléltetésére.</p> <p>Az olvasmány önálló feldolgozása kérdések alapján. Ismeretek bővítése szövegértési feladattal. A témával kapcsolatos önálló és kooperatív formában történő feladatmegoldások. Az érvelés gyakorlása az elméleti ismeretek birtokában.</p> <p>Kiselőadások a rokon nyelveket beszélő népek kultúrájáról. A számadatok megértésének gyakorlása a magyar nyelvet beszélők statisztikai adataival.</p>
---------------	---	---

<p>30-33.</p>	<p>A NYELVEK VÁLTOZÁSA</p> <p>A nyelvek változásának okai. A változási tendenciák térbeli és időbeli korlátai.</p> <p>A magyar nyelv történeti korszakai.</p> <p>A magyar nyelvtörténet korszakai, írásos emlékek.</p> <p>A magyar nyelv hangtani változásai.</p> <p>A szóvégi magánhangzók lekopása. A nyíltabbá válási és a labializációs tendencia. A magánhangzók meg- rövidülése és nyúlása.</p>	<p>Tantárgyak közötti koncentrációval a nagyobb változásokat kiváltó korok összegyűjtése kooperatív csoportban. Régi szövegek maivá alakítása, a változások megállapítása.</p> <p>A lecke feldolgozása önálló munkával, vázlat készítése. A szórványemlékek és kódexek feldolgozása otthoni projekt munkával.</p> <p>A többalakú szótövek történelmi magyarázatának felismertetése kooperatív munkával. A hangváltozási tendenciák térbeli és időbeli korlátokkal való érvényesülésének bizonyítása önállóan.</p> <p>A 10. évfolyamos mondattani elemzések előkészítése – a névszói és névszói igei állítmány a történeti okok alapján. Névtörténeti ismeretek szövegértési feladat alapján.</p>
---------------	--	--

	<p>Szókészleteti változások</p> <p>A honfoglalás előtti és utáni jövevényszavaink. Idegen szó és jövevényszó. A nyelvújítás szóalkotási módszerei.</p> <p><i>A Halotti beszéd és az Ómagyar Mária-siralom</i></p> <p>Az eredeti szövegek és értelmezéseik.</p>	<p>Projekt készítése a nyelvújítási mozgalomról.</p> <p>Kooperatív vita a mai nyelvünkben használatos idegen szavakról.</p> <p>A régi szövegek alapján a nyelvtörténetből tanultak igazolása kooperatív majd önálló munkával.</p>
34.	Összefoglalás	A tanult anyagrész ismétlése feladatok alapján.
35.	Számonkérés	
36-37.	Év végi összefoglalás	